

صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
سر دبیر: دانیال معمار

معاون ضمايم: پروانه بهرام نژاد
دبیر ویرانه‌نامه: مهلا داریان

واحد فنی:

مدیر فنی: حامد یزدانی، مدیر هنری: مهدی سلامی
صفحه آرایی: مجید اصغری
عکس: مونا فاضلی

ویرایش عکس: کامبیز نویدی

ویرایش متن: امیر هوشنگ توکلی
ملیحه نعمت خواه و سوره نوع پرست
و با تشکر ویژه از دیگر همکاران موسسه همشهری

چاپ:

همشهری
پذیرش آگهی: ۸۴۳۲۱۰۰۰

صندوق پستی:

۱۹۳۹۵/۵۴۴۶
تلفن: ۲۳۰۲۳۶۶۳

همشهری

گروه ضمايم همشهری ناشر نشریات:

دوچرخه، بچه‌ها، خانواده، پایداری، اقتصاد، تندرستی، خردنامه، داستان، دانستنیها، سرزمین من، ماه، معماری، ۲۴، شهرنگار، سر نخ و محله

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر، نرسیده به پارک وی، کوچه شهید قریشی، شماره ۱۴، روزنامه همشهری

اولین ستاره‌ها را از اینجا ببینید

یکی از رصدخانه‌های پنهان ایران در قلعه الموت ساخته شده است

خواجه نصیرالدین طوسی با هر ۲مکان قابل بررسی است. کل قلعه الموت دارای مشخصاتی است که نشان می‌دهد به عنوان محلی برای رصد ستارگان استفاده می‌شده است به طوری که یک رصدخانه باید حداقل ۲۲۰ متر از سطح زمین بالاتر باشد که این ویژگی در این قلعه نیز وجود دارد و دور تا دور آن می‌توان ستارگان را رصد کرد. قلعه الموت، مرکز علمی و استراتژیکی اسماعیلیان، محلی بود که طوسی سال‌ها در آن به تحقیق و نگارش پرداخت. رصدخانه مراغه نیز مانند قلعه الموت، بر فراز تپه‌ای ساخته شد و علاوه بر موقعیت استراتژیکی، فضایی برای فعالیت‌های علمی و پژوهشی فراهم کرد. شباهت‌ها در طراحی و کارکرد این ۲ بنا، مانند وجود بخش‌های متعدد برای استفاده‌های علمی (کتابخانه، برج مرکزی، و واحدهای تخصصی)، نشان می‌دهد که تجربه‌های طوسی در الموت بر طرح رصدخانه مراغه تأثیرگذار بوده است.

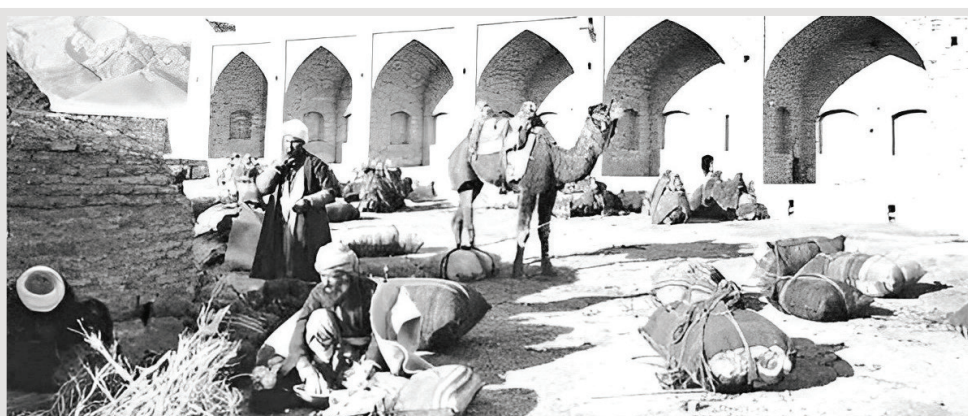
محافظت کنند، بلکه این دریچه‌ها رو به جنوب شرق است؛ یعنی به سوی محلی که نخستین ستاره‌ها می‌آیند. این دریچه که با فاصله معینی از یکدیگر قرار دارند برای رصد ستارگان توسط خواجه نصیرالدین طوسی استفاده می‌شده است. پس از حمله مغول‌ها به ایران خواجه نصیر به قلعه الموت پناه برد و به مدت ۲۲ سال در آنجا به ستاره‌شناسی و نوشتن کتاب مشغول بود. مهم‌ترین کتاب نجوم که دستورالمنجمین نام دارد نیز در قلعه الموت به رشته تحریر درآمده است. «فرضیه استفاده از الگوی قلعه الموت برای ساخت رصدخانه مراغه، با توجه به ارتباط مستقیم

در بالای قلعه الموت در میان ستون‌های آجرچینی که با ظرافت تمام نقش‌هایی زیبا روی آن دیده می‌شود، وارد سرسرای می‌شوید که به مولا سرا معروف است؛ جایی که محل بحث و گفت‌وگو و احتمالا همان جایی است که حسن صباح به مدت ۳۵ سال در آنجا زندگی کرده است. در این سرسرا خندقی عمیق وجود دارد که به وسیله پلکانی چوبی می‌توانید به دنیای دیگری بروید؛ جایی در قلب قلعه که از دید عموم پنهان بوده و در طبقات زیرین قرار داشته است. طی مراحل کاوش‌ها، دریچه‌هایی پیدا شده که قطعا پنجره‌هایی برای دیده‌بانی نبوده تا از چیزی بخواهند

با اسکن کیوآرکد مستند این گزارش را ببینید.

رصدخانه کشف شده خواجه نصیرالدین طوسی / عکس: مونا فاضلی

کاروانسرای سعدالسلطنه بزرگ‌ترین کاروانسرای سرپوشیده جهان

در قلب قزوین، بنای باشکوه‌ای جای گرفته که نه تنها به عنوان یکی از مهم‌ترین یادگارهای دوره قاجار شناخته می‌شود، بلکه زمانی نقش پل ارتباطی مهمی میان شرق و غرب را ایفا می‌کرد. این کاروانسرا در اواخر حکومت ناصرالدین شاه قاجار و به دستور باقرخان سعدالسلطنه، حاکم وقت قزوین ساخته شد. هدف از ساخت آن، تسهیل تجارت تاجران ایرانی با کشورهای خارجی مانند ترکیه و روسیه بود.

این بنای عظیم که عنوان بزرگ‌ترین کاروانسرای سرپوشیده جهان را نیز به خود اختصاص داده، در زمینی به مساحت ۲۰۷ هکتار و با ۴۰۰ حجره بنا شد. موقعیت استراتژیکی آن در دل بازار قزوین، تاجران داخلی و خارجی را به سمت خود جذب و به رونق اقتصادی این شهر کمک می‌کرد. اما این شکوه و رونق دیری نپایید. با آغاز جنگ جهانی دوم و نابسامانی‌های ناشی از آن، اهمیت سعدالسلطنه به عنوان یک مرکز تجاری کم‌رنگ شد. حجره‌های تجاری به کارگاه‌های تولیدی بدل شدند و این بنا، روزهای سختی را پشت سر گذاشت. گذر زمان و تغییرات کاربری، آسیب‌های زیادی به این اثر ارزشمند وارد کرد. اما در سال ۱۳۷۷، کاروانسرا در فهرست آثار ملی ایران ثبت و روند مرمت و احیای آن آغاز شد.

امروز، کاروانسرای سعدالسلطنه دوباره به زندگی بازگشته است. در حیاط‌ها و دالان‌هایش، عطر تاریخ با صدای زندگی در هم آمیخته. حجره‌ها به فروشگاه‌های صنایع دستی، کافه‌های دنج، رستوران‌های سنتی و آتلیه‌های هنری بدل شده‌اند.